

Analyse aanbod van en vraag naar tandheelkundige zorg, voor de KNMT-regio's en voor de grootste gemeenten

KNMT Onderzoek & Informatie, april 2020

Inleiding

Een goede afstemming van vraag naar en aanbod van tandheelkundige zorg is niet eenvoudig. Van een tekort aan tandartsen in de jaren zestig van de vorige eeuw ging het naar een overschot in de jaren tachtig en weer een dreigend tekort rond de eeuwwisseling. Zo zeiden bijvoorbeeld in 2001 ruim vier van de tien (41%) tandartsen in een KNMT-onderzoek dat zij niet, of alleen door overwerken aan de zorgvraag konden voldoen. In de jaren daarna fluctueerde dit percentage. Mogelijk hebben samenwerking en taakdelegatie eraan bijgedragen dat tandartsen hun werkbelasting beter konden reguleren. Maar daarmee is het probleem niet opgelost, afgaande op de geluiden in de laatste jaren dat er een tekort is aan tandartsen. Dit tekent zich in elk geval in bepaalde regio's af.

Lastig is dat de aard en omvang van de vraag naar mondzorg niet gemakkelijk in modellen is te vangen. Ontwikkelingen in de mondgezondheid en het tandartsbezoek van de bevolking, de wensen van patiënten, het feit dat meer mensen langer hun eigen tanden en kiezen behouden zijn aspecten waarvan de uitwerking op de zorgvraag lastig is te voorspellen.

Ook het zorgaanbod is aan veranderingen onderhevig. Zo groeit het aandeel vrouwen van wie bekend is dat zij relatief vaker parttime werken en gaat een relatief groot aandeel oudere tandartsen nu en in de komende jaren met pensioen. Anderzijds is er een onzekere instroom van buitenslands gediplomeerde tandartsen die voor bepaalde of onbepaalde tijd in Nederland aan de slag gaan. Verder is er de inzet van mondhygiënist en preventieassistenten bij de directe zorgverlening.

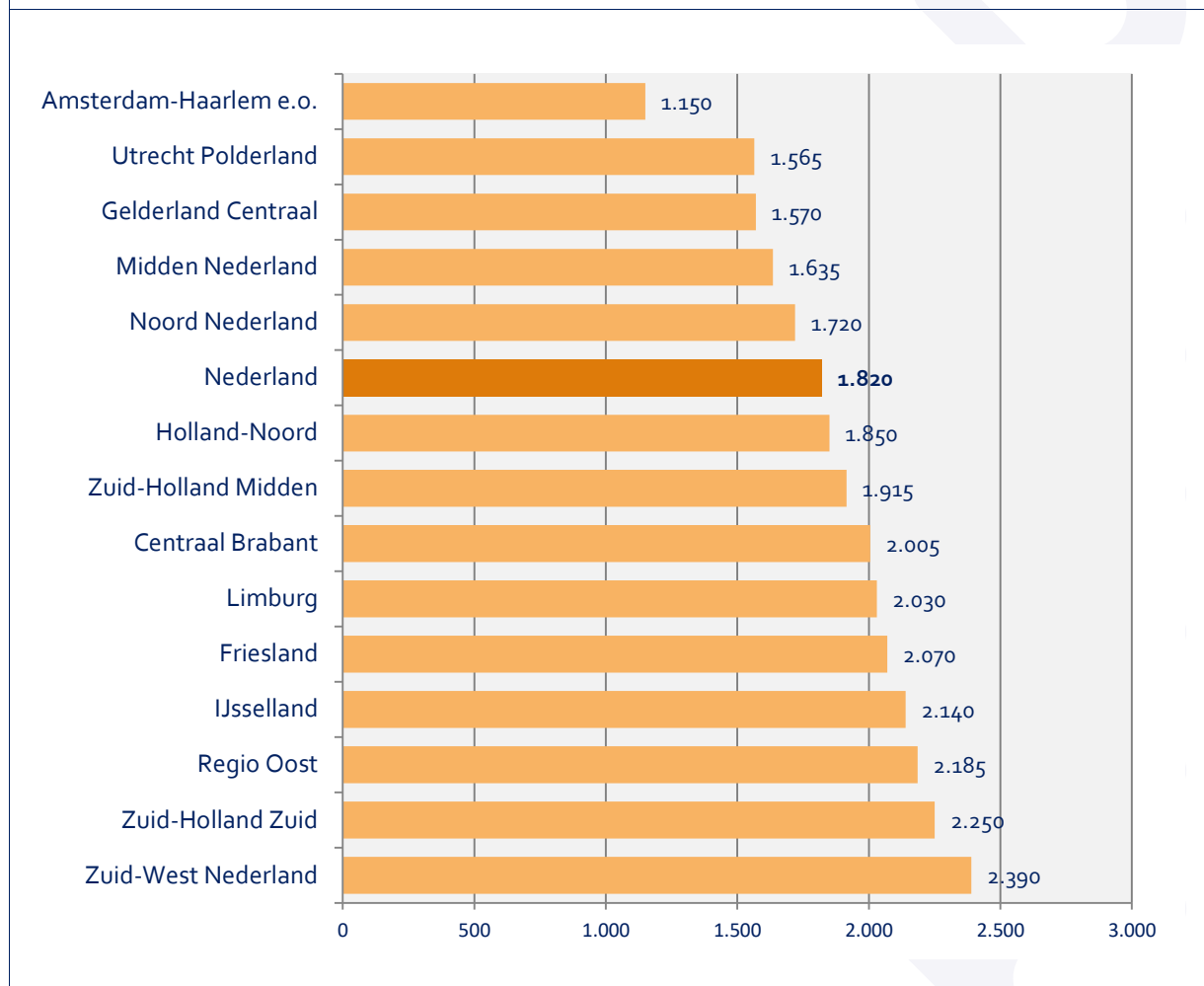
In zijn algemeenheid is echter wel iets te zeggen over de verhouding tussen de vraag naar en het aanbod van tandheelkundige zorg. Namelijk aan de hand van de zogenaamde tandartsratio: het aantal inwoners per (werkzame) tandarts. De KNMT maakt hiervan met enige regelmaat een analyse. Voor de omvang van het zorgaanbod werd daarbij steeds uitgegaan van de populatie geregistreerde tandartsen van 64 jaar of jonger met een praktijk- of een woonadres in Nederland. Echter, als gevolg van de wijziging van de Algemene ouderdomswet en andere maatschappelijke ontwikkelingen stijgt de pensioenleeftijd in Nederland. Derhalve is het reëler om ook de leeftijdselectie van tandartsen te verruimen. De actieve beroepsgroep is per 2020 gedefinieerd als **alle tandartsen van 67 jaar of jonger met een bekend woon- en/of werkadres in Nederland.**

De zorgvraag wordt bepaald op basis van demografische gegevens per viercijferige postcode van het CBS. In deze bijdrage staan enkele uitkomsten van de meest recente analyse. Voor het regionale beeld wordt uitgegaan van de KNMT-regio's. Verder worden de ratio's gepresenteerd van enkele grote steden. De tandartsgegevens zijn van januari 2020, de bevolkingsgegevens van januari 2019. Concreet gaat het dan om 9.502 tandartsen op 17.280.325 inwoners.

Tandartsratio's

Uitgaande van het genoemde aantal tandartsen van 67 jaar of jonger per januari 2020 en de omvang van de bevolking per januari 2019 telt ons land momenteel 1.820 inwoners per tandarts (Figuur 1). Omdat, zoals al aangegeven, de analyse in eerdere jaren steeds is gedaan met de groep tandartsen van 64 jaar of jonger zijn de tandartsratio's niet geheel vergelijkbaar. In de figuren staan daarom alleen de ratio's van 2020 weergegeven. Hierbij kan wel worden gemeld dat het algehele beeld, met de sterke verschillen, door de jaren heen vrij constant is, ongeacht de selectie van de groep tandartsen.

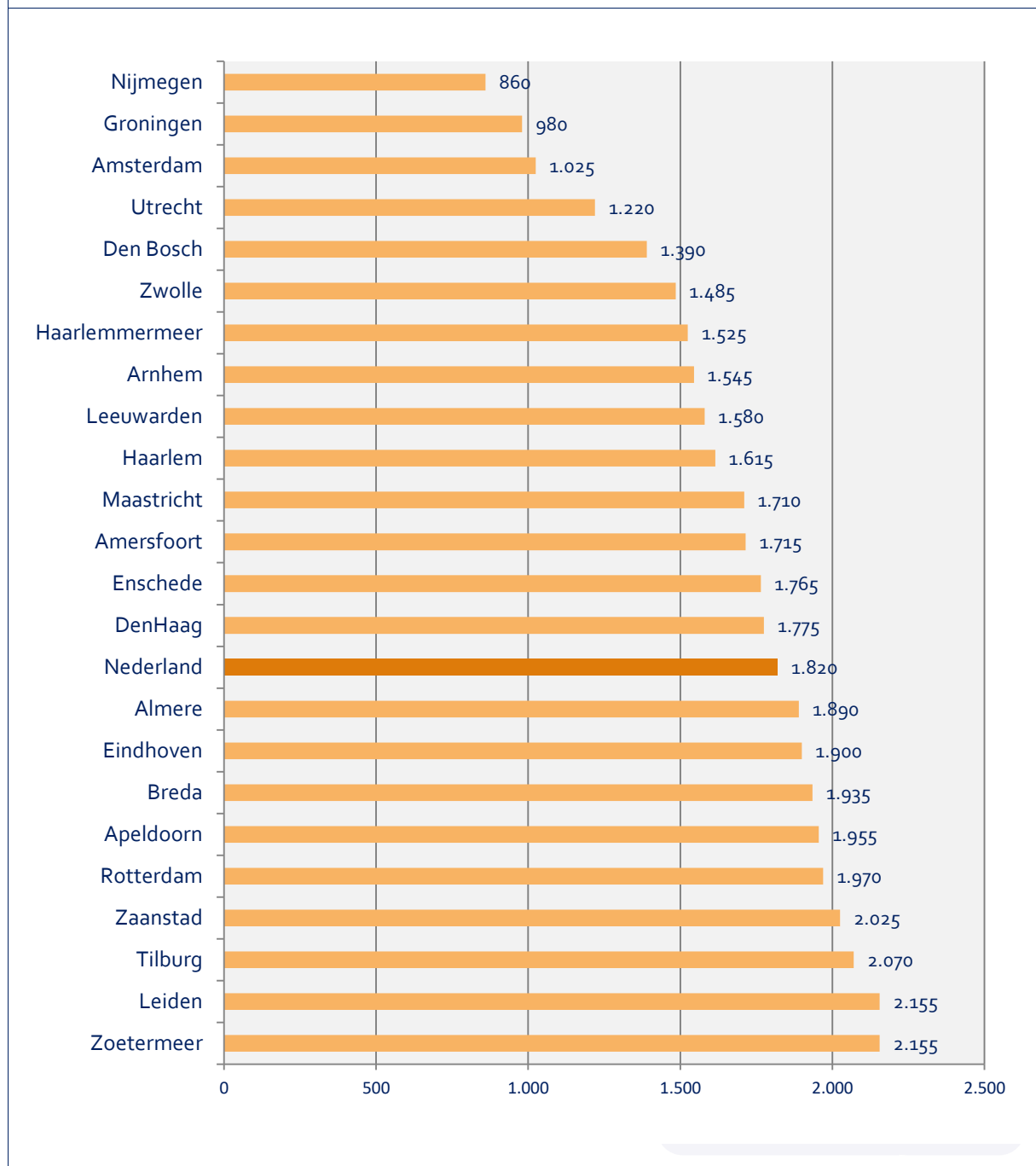
Figuur 1
Tandartsratio's van de veertien KNMT-regio's en van Nederland, in 2020

Zoals figuur 1 om te beginnen laat zien, ligt in sommige KNMT-regio's de tandartsratio ruim onder het landelijk gemiddelde en in andere regio's juist ruim erboven. Regio's met een relatief lage tandartsratio zijn Amsterdam-Haarlem e.o. (1.150), Utrecht Polderland (1.565), Gelderland Centraal (1.570) en Midden Nederland (1.635) en Noord Nederland (1.720). Regio's met een naar verhouding hoge tandartsratio daarentegen zijn Zuid-West Nederland (2.390), Zuid-Holland Zuid (2.250), Regio Oost (2.185), en IJsselland (2.140). Ook de regio's Friesland (2.070), Limburg (2.030), Centraal Brabant (2.005), en Zuid-Holland Midden (1.915) en Holland Noord (1.850) zitten boven het landelijk gemiddelde.

Figuur 2 toont de tandartsratio's van de 23 grootste gemeenten, boven de 120.000 inwoners.

Figuur 2
Tandartsratio's van de 23 grootste gemeenten (> 120.000 inwoners) en van Nederland, in 2020

Ook in deze grote gemeenten verschilt de hoogte van de tandartsratio sterk. Nijmegen (860), Groningen (980) en Amsterdam (1.025) en hebben naar verhouding een lage ratio. Dit heeft te maken met het feit dat dit de opleidingsplaatsen zijn en dat een deel van de (recent) afgestudeerde tandartsen zich daar ook vestigt (of er blijft wonen). Ook in onder meer Utrecht (1.220), Den Bosch (1.390), Zwolle (1.485), Haarlemmermeer (1.525) en Leeuwarden (1.580) ligt de ratio (beduidend) onder het landelijk gemiddelde. Daarentegen hebben onder andere de gemeenten Zoetermeer

(2.155), Leiden (2.155), Tilburg (2.070), Rotterdam (1.970) en Apeldoorn (1.955) naar verhouding (veel) meer inwoners per tandarts dan het landelijk gemiddelde.

Analyse aanbod van en vraag naar tandheelkundige zorg 2020

In de KNMT-tandartsenadministratie worden (in principe) alle in Nederland geregistreerde tandartsen opgenomen (leden en niet-leden). Dit gebeurt aan de hand van lidmaatschapsgegevens, afstudeergegevens van de drie opleidingen in Nederland en via registratiegegevens van Vektis. Hiermee is het KNMT-bestand min of meer 'compleet'. Voor de analyse wordt ervan uit gegaan dat alle geregistreerde tandartsen van 67 jaar of jonger met een bekend praktijk- of woonadres in Nederland in principe beschikbaar zijn voor de tandheelkundige zorgverlening.

De bevolkingsgegevens zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Meer in het bijzonder een bestand met enkele demografische gegevens van elk van de ruim 4.000 viercijferige postcodegebieden in Nederland.

Op basis van het tandartsenbestand (met voor elke tandarts de viercijferige postcode van het praktijk- of woonadres) en het CBS-bevolkingsbestand zijn geaggregeerde bestanden gemaakt van de KNMT-regio's en van alle 355 gemeenten.

Voor nadere informatie over deze analyse kunt u contact opnemen met Brigitte van Dam (b.van.dam@knmt.nl) of Joost den Boer (j.boer@knmt.nl), KNMT Onderzoek & Informatie.

© 2020 KNMT

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten ten aanzien van dit document berusten bij de KNMT.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNMT.

Hoewel aan de totstandkoming van dit document de uiterste zorg is besteed, kan de KNMT niet instaan voor eventuele (druk)fouten en onvolledigheden en aanvaardt de KNMT deswege geen aansprakelijkheid.